

“Les identitats no es poden suprimir per decret”

Joan Lerma, primer president de la Generalitat Valenciana.

—Com expliqueu i valoreu que les generalitats catalana i valenciana hagin perviscut fins avui dia, superant abolicions i més contratemps?

—Les identitats no es poden suprimir per decret, i això ha estat present tant en la història de Catalunya com en la de la Comunitat Valenciana. En aquells períodes en què es produïa una obertura a la llibertat, en aquells moments sempre hi ha hagut la reivindicació identitària, i això justifica que, durant la transició espanyola, s'haja pogut aconseguir la recuperació de les dues generalitats i de les nostres identitats.

—Però al País Valencià la recuperació fou més difícil. Per què no es va aconseguir els anys 30? Va mancar voluntat política?

—Va haver-hi moments més complicats i hi ha una història diferent de la de Catalunya. Els límits de l'actual comunitat es van establir al segle XIX perquè va haver-hi diverses incorporacions de Castella els anys 1833 i 1851. En la provincialització de Javier de Burgos del 1833 es van incorporar a l'antic regne les zones de Requena i Utiel i, després, el 1851, a la província d'Alacant s'afegeixen les zones de Saix i Villena, també de la part de Castella. Això fa que, els anys 30, no foren igual Catalunya i la Comunitat Valenciana quant a l'homogeneïtat lingüística i cultural. Després, uns i altres hem rebut una immigració que ha fet que hi haja més diversitat en un lloc i en un altre, però, els anys 30, aquesta manca d'homogeneïtat cultural va frustrar els intents de dur endavant un estatut d'autonomia. A més, la guerra no va deixar acabar un procés que hauria permès d'aprovar aquell estatut. Durant la dictadura, sobretot al final, es va reactivar una plataforma d'oposició estrictament valenciana, diferenciada de la de la resta d'Espanya. Després de arribar l'homogeneïtzació de les competències autonòmiques per a totes les regions, però els últims anys de la dictadura, a la comunitat hi havia una plataforma diferenciada, com no existia enlloc més de l'estat, excepte a les nacionalitats històriques.

—Durant la transició, tothom al País Valencià veia clar que calia adoptar la Generalitat com a institució de govern?

—Sí, sí. Tots els partits polítics, després de les primeres eleccions lliures, advocaren per una Generalitat Valenciana: des d'Aliança Popular fins a la Unitat del Poble Valencià, passant per totes les altres. Hi havia un gran consens sobre la consecució de l'autonomia, cosa que després es trencà pels dubtes que el govern de la UCD va tenir sobre com havia de desenvolupar la política autonòmica per a tot l'estat. Ja era clar que la valenciana entrava per la via de l'article 151 [el de les comunitats històriques], però al final els ajuntaments de la UCD hi van fer boicot.

—Quines diferències trobeu entre les dues generalitats, la catalana i la valenciana, avui dia?

—Crec que hi havia una cosa substancial que diferenciava les dues comunitats abans de les últimes reformes dels estatuts i era que, en el nostre cas, la data de les eleccions havia de ser conjuntament en tretze comunitats autònomes i coincidir, tan sí com no, amb les municipals, de manera que no hi havia una campanya electoral diferenciada. Ara el president ja pot dissoldre les Corts i convocar eleccions si té interès a diferenciar el procés de les eleccions autonòmiques.

Des del punt de vista competencial estaven pràcticament iguals des del començament. Tot i que no havia entrat amb les autonomies històriques del 151, l'Estatut valencià permetia des del començament d'assumir les mateixes competències que les històriques. Però cadascú reivindica les que considera oportú de reivindicar.

—Els historiadors assenyalen que la Generalitat valenciana medieval era molt poderosa des del punt de vista de competències financeres. Trobeu a faltar això, a la Generalitat valenciana actual, o hi trobeu a faltar més coses?

—Si els historiadors comparen el que era l'Espanya medieval amb l'Espanya actual no comparen dues coses semblants. La unitat dels regnes no té res a veure amb l'actual Constitució espanyola. En aquell moment, la comunitat valenciana va viure una esplendor econòmica, més que competencial, que va permetre això que ara anomenem segle d'or.

Si no som la comunitat més rica des del punt de vista financer, no entenc per què disposem de menys recursos provinents del finançament. Possiblement es deriva d'una inèrcia històrica. Durant el franquisme va haver-hi molt poca inversió en servei públic, perquè el servei privat era més fort i feia més coses. Però no entenc que ara estiguem per sota de la mitjana en la renda i, en canvi, continuem per sota en la qüestió del finançament, al contrari del que diu la teoria de la solidaritat interterritorial —encara que després de l'última negociació ha millorat una mica la situació.

X. C. /À. M.

PRATS I CAMPS